

ISSN 2299-0356

Filozoficzne Aspekty Genezy — 2019/2020, t. 16/17
Philosophical Aspects of Origin s. 135-154

<https://doi.org/10.53763/fag.2019-2020.16-17.2>

Agnieszka Droś

Geneza społeczeństwa w myśli Bernarda Mandeville'a

Errata

Treść przypisu 4 na s. 136 powinna brzmieć następująco:

Spółeczeństwo w rozumieniu Mandeville'a to pewien ogół ludzi przestrzegających tych samych zasad w celu osiągnięcia korzyści przez indywidualne osoby. Cechą charakterystyczną społeczeństwa jest wzajemna zależność poszczególnych jednostek, które uznają te same prawa. Istotnym warunkiem istnienia trwałego społeczeństwa jest pojawienie się liderów, którzy w tworzeniu przepisów będą wykorzystywać znajomość natury człowieka. Mandeville patrzy na społeczeństwo od strony natury ludzkiej. W pierwszym tomie **Bajki**, w rozdziale „O naturze społeczności” (*A Search into the Nature of Society*) Mandeville powołuje się na przyrodzone cechy człowieka, by wykazać, że to, co czyni go istotą towarzyską, to ludzkie niedoskonałości i nieprzychylnne warunki, z którymi ten musi się mierzyć. Pojęcie społeczeństwa łączy z towarzyskością, która jest efektem ludzkich skłonności do życia w grupie przestrzegającej określonych zasad. W przeciwieństwie do Hobbesa, Mandeville twierdził, że człowiek jest istotą towarzyską. W pierwszym tomie **Bajki** utożsamia zakresy pojęć „społeczeństwo” i „państwo”: „mówiąc o społeczności [w oryginalnym tekście występuje słowo *society*] mam na myśli zorganizowane państwo, w którym człowiek, bądź ujarzmiony przez wyższą siłę, bądź też perswazją dźwignięty ze stanu dzikości, stał się istotą zdyscyplinowaną, umiejącą dążyć do własnych celów pracując dla innych, i gdzie pod rozkazami jednostki lub innej formy rządu każdy członek jest podporządkowany całości, a przemyślane kierownictwo sprawia, że wszyscy działają jak jeden” (Bernard MANDEVILLE, **Bajka o pszczołach**, przeł. Agnieszka Glinczanka, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Kraków 1957, s. 373-374). Należy pamiętać, że to rozumienie społeczeństwa powstało przed koncepcją jego ewolucyjnego rozwoju. W drugim tomie **Bajki** Mandeville próbuje odtworzyć pierwsze etapy łączenia się ludzi w grupy. Najwcześniejszą i najbardziej prymitywną formą społeczeństwa jest pierwsza dzika para.